

روابط همسالان و نظارت والدینی به عنوان پیش‌بینی کننده رفتارهای پرخطر در بین دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه، شهر بیرجند

محمدعلی طالبی*، زهرا خراشادی زاده^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۷/۰۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۹/۲۰

چکیده

رفتارهای پرخطر به رفتارهایی اطلاق می‌شود که احتمال نتایج منفی و مخرب جسمی، روان‌شناختی و اجتماعی را برای فرد افزایش می‌دهد. چون نوجوانی یک دوره بحرانی از زندگی است، عوامل اجتماعی، اقتصادی و خانوادگی نقش مهمی در سوییچ رفتار این افراد دارند. شناخت الگوهای رفتاری غلط و پرهیز از بروز این رفتارها در نوجوانان منجر به فراهم شدن زندگی سالم و کسب سلامتی و توانمندی این گروه خواهد شد؛ بنابراین در این پژوهش به بررسی نظارت والدینی و روابط با همسالان به عنوان پیش‌بین رفتارهای پرخطر پرداخته شده است. این پژوهش بر روی ۲۵۸ نفر از دانش‌آموزان دختر مقطع دوم متوسطه شهر بیرجند انجام شده است و به صورت تصادفی ساده و از روش همبستگی و نیز از پرسشنامه‌های رفتارهای پرخطر (IARS) محمدی زاده، نظارت والدین سینگر و روابط با همسالان (IPR) هادسون، جهت تجزیه و تحلیل نتایج نیز از نرم‌افزار SPSS استفاده شده است. طبق نتایج به دست آمده از رگرسیون می‌توان گفت که نظارت والدینی، پیش‌بینی کننده گرایش به جنس مخالف، سیگار و روابط یا رفتار جنسی و روابط با همسالان پیش‌بینی کننده گرایش به مواد مخدر و روان‌گردان، گرایش به جنس مخالف و سیگار است و همچنین طبق ضریب همبستگی پیرسون انجام و همپوشانی بین متغیرهای رفتارهای پرخطر دیده شده است. در اینجا نیز باید توجه داشت که نتایج به دست آمده فقط برای دختران شهر بیرجند صادق است. در گروه جنسی پسران و یا در مناطقی با فرهنگ متفاوت ممکن است نتایج ضد و نقض با نتایج پژوهش حاضر یافت شود.

واژگان کلیدی: رفتارهای پرخطر-مشکلات روابط با همسالان- نظارت والدینی- نوجوان.

۱- استادیار جامعه‌شناسی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه پیام نور تهران، ایران. M.talebi@pnu.ac.ir

۲- کارشناس ارشد روانشناسی تربیتی

مقدمه و بیان مسئله

نوجوانی مرحله‌ای انتقالی بین کودکی و بزرگسالی است که طی آن فرد با مسائل رشدی متفاوت و پیچیده‌ای روبه‌رو می‌شود. صرف‌نظر از دوره‌ی نوزادی، در هیچ دوره‌ای از زندگی تغییرات به‌اندازه‌ی دوره نوجوانی در فرد روی نمی‌دهد (بیابان‌گرد، ۱۳۸۴). علاوه بر این مسئله که نوجوانی دوره‌ی رشد جسمانی، روانی و اجتماعی است، متأسفانه این دوره می‌تواند زمانی برای به وجود آمدن تهدیدهای متعددی باشد که سلامت و بهزیستی نوجوانان را تهدید می‌کنند (دی کمته، ۲۰۰۱).

بر اساس مقالات مطرح‌شده و شماری از تحقیقات، در ایران با آسیب‌های عمده و در حال گسترش روبه‌رو هستیم (عبداللهی، ۱۳۸۱). مطالعاتی نشان می‌دهد که مصرف مواد مخدر، سیگار و خودکشی در میان نوجوانان رو به افزایش است و این به دلیل روابط همسالان و خطر ارتباطی با افراد منحرف است (صدیق سروستانی، ۱۳۸۲؛ سراج زاده، ۱۳۸۰؛ رقیبی، ۱۳۸۱).

روان‌شناسان، عناصر خانوادگی و والدینی که سطح صلاحیت اجتماعی نوجوان را تقویت می‌کنند، موردپژوهش قرار داده‌اند و در بسیاری از تحقیقات به اهمیت تأثیر عملکرد خانواده بر رشد نوجوان اشاره شده است و فرایندهای والدینی ازجمله نقش مدیریتی و نظارتی والدین (سانتراک، ۲۰۰۵)، همبستگی خانواده (کاتجر، ۱۹۷۵)، ارتباط والدین و نوجوان و سبک والدین (گلچین و همکاران، ۱۳۸۰) و بسیاری عوامل دیگر را بررسی کرده‌اند. این یافته‌ها مطرح می‌کنند که کنترل و همبستگی و عدم تضاد در محیط خانواده می‌تواند سبب رشد مثبت مفهوم خود و کفایت اجتماعی شود.

تحقیقات نشان داده است که سطح بالایی از ارتباط و مکالمه والد و نوجوان با سطح پایینی از ارتباط جنسی مخاطره‌آمیز (راجرز، ۱۹۹۹) و مصرف مواد مخدر (صدیق سروستانی، ۱۳۸۲) در ارتباط است. همچنین، مطالعه آشبای ویلز^۱ کیونس^۲، جرارد^۳، ماری^۴ و

۱- Diclemente

۲- Santrock

۳- Ganger

۴- razerz

۵- Ashbywill

برودی^۴ (۲۰۰۳) بر روی نوجوانان آمریکایی با میانگین سنی ۱۲ سال در بررسی تأثیر عامل خانوادگی بر استفاده از مواد و رفتارهای جنسی نشان داد که ارتباط والدین و نوجوان با رفتار مصرف مواد و فعالیت جنسی رابطه‌ای معکوس دارد و کیفیت ارتباط با والدین با خویشنداری و ثبات کفایت مرتبط است.

مطالعات گسترده‌ای نقش متغیرهای خانواده نظیر ازهم‌پاشیدگی خانواده، ناهماهنگی والدین، والدین مجرم، بیماری روانی والدین، مصرف مواد توسط والدین، طرد از طرف والدین را به‌عنوان «علت» یا در ارتباط با مشکلات نوجوانان برجسته کرده‌اند (ساگر^۵؛ ۱۹۹۳؛ سیف، ۱۳۷۸).

خانواده، نخستین محیط اجتماعی است که کودک را تحت سرپرستی و مراقبت قرار می‌دهد. کودک در این محیط، نوع ارتباط را می‌آموزد. ارتباطات مؤثر، موجب شکوفایی هویت و کمال انسان و مبنای اولیه‌ی پیوند وی با دیگران است درحالی‌که ارتباطات غیر مؤثر، مانع شکوفایی انسان می‌شود و روابط را تخریب می‌کند؛ بنابراین اساس زندگی و خوشبختی انسان را همین ارتباط‌های میان فردی تشکیل می‌دهد (وود^۶؛ ۱۹۹۸؛ نقل از دیباجی فروشانی، ۱۳۸۷).

نظارت والدین به میزان سخت‌گیری معیارهای ارائه‌شده از سوی والدین اشاره دارد (بیابان‌گرد، ۱۳۸۴) و به‌طورعموم برحسب میزانی تعریف می‌شود که والدین می‌دانند نوجوانشان در زمان‌هایی که با او نیستند، کجا به سر می‌برد و اوقاتش را چگونه سپری می‌کند (رومرو و روئیز^۷؛ ۲۰۰۷). از والدین انتظار می‌رود که بدانند فرزندانشان کجا حضور دارند، چه‌کاری انجام می‌دهند و دوستان آن‌ها چه کسانی هستند.

۱- Gibbons

۲- Gerrard

۳- Murry

۴- Brody

۵- Sugar

۶- wood

۷- Romero & Ruiz

نظارت والدین با عوامل متعددی در ارتباط است که از آن جمله می‌توان به فقر مالی و فرهنگی و شاغل بودن هر دو والدین اشاره کرد (زان، ۲۰۰۹). همچنین پایین بودن نظارت والدین ممکن است پیامد گسستگی ساختار خانواده باشد (ژوست، ۲۰۰۳؛ دی موث و برون، ۲۰۰۳، به نقل از دهقانی و همکاران، ۱۳۸۷). از سوی دیگر نظارت اندک والدین می‌تواند منجر به هم‌نشینی نوجوان با همسالان بزهکار شود که هر یک از این عوامل نیز با بزهکاری در ارتباط هستند (برندگن، واتارو و بکوویسکی، ۲۰۰۰).

همان‌طور که گفته شد، رومر و رویز معتقدند که نظارت والدینی عبارت است از اینکه والدین می‌دانند نوجوانشان در زمان‌هایی که با او نیست، کجا به سر می‌برد، با چه کسانی هست، به چه کار مشغول است و عمده اوقاتش را چگونه سپری می‌کند. به بیان دیگر نظارت والدین را می‌توان میزان آگاهی و پیگیری والدین نسبت به مکان‌هایی که فرزندان در آنجا حضور دارند و اعمالی که انجام می‌دهند، تعریف کرد. این سازه در پژوهش‌ها عموماً به وسیله پرسش از والدین و یا ادراک فرزندان از نظارتی که والدین بر رفتار آن‌ها در زمان فراغت، مکان حضور آن‌ها و گروه دوستان یا همسالانشان، اعمال می‌کنند، سنجیده می‌شود. (سید امینی، ۱۳۹۰)

بین نظارت و مراقبت والدین و کاهش مشکلات فرزندان، رابطه‌ی مستقیمی وجود دارد؛ درواقع سطح نظارت والدین، یک عامل حفاظتی مهم برای مشکلات رفتاری بیرونی فرزندان به شمار می‌رود. نظارت والدین بر فرزندان با کاهش احتمال رفتارهای پرخطر همراه است (جوادی، ۱۳۸۸). غیبت و عدم حضور والدین یا یکی از آن‌ها تأثیر خود را از طریق عدم نظارت کافی ناشی از غیبت والدین اعمال می‌کند و نوجوانان خانواده‌های تک‌والدی بیش از نوجوانان خانواده‌هایی که هر دو والد حضور دارند، در معرض پرداختن به رفتارهای پرخطر هستند (کودین، ۱۹۹۶). در خانواده‌های تک‌والدی به‌خصوص اگر پدر در خانواده حضور نداشته باشد و یا در خانواده‌هایی که به دلیل مختلف پدر حضور کمتری داشته باشد، ممکن

۱- Zanh

۲- Demuth & Brown

۳- Brendgen & Vitaro & Bukowski

۴- Godin

است میزان نظارت و کنترل صحیح بر فرزندان کاهش یابد و احتمال ارتکاب و گرایش به رفتارهای پرخطر در فرزندان نوجوان بیشتر باشد (خضریان، ۱۳۸۶).

در میان عوامل خانوادگی، نظارت والدین به‌عنوان یکی از تعیین‌کننده‌های اصلی بروز رفتارهای ناسالم و ضداجتماعی نوجوانان و عامل اصلی گرایش نوجوان به سمت مشکلات رفتاری شناخته‌شده است. (چن و کندی، ۱۹۹۷)

با توجه به اهمیت متغیرهای روابط همسالان و نظارت والدینی ما در این پژوهش قصد داریم نقش پیش‌بینی‌کنندگی این متغیرها را برای رفتارهای پرخطر در بین نوجوانان شهر بیرجند بررسی کنیم.

روش پژوهش

روش تحقیق در این پژوهش از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه دانش آموزان دختر مقطع دوم دبیرستان شهر بیرجند در سال تحصیلی ۹۹-۱۴۰۰ بوده‌اند. روش نمونه‌گیری تصادفی ساده و تعداد نمونه این پژوهش ۲۵۸ نفر بوده است. برای جمع‌آوری اطلاعات موردنیاز تحقیق، از دو روش کتابخانه‌ای یا اسنادی و روش میدانی استفاده شده است. در روش میدانی از پرسشنامه استاندارد یا بسته به‌صورت الکترونیکی استفاده شد که ابزار گردآوری اطلاعات به شرح زیر است.

پرسشنامه نظارت والدینی شاخص نظارت والدین توسط سینگر در سال ۲۰۰۴ ساخته و از ۸ گویه تشکیل شده است که به‌منظور سنجش نظارت والدین بر روی فرزندان به کار می‌رود. نمره‌گذاری این پرسشنامه به‌صورت طیف لیکرت است. این پرسشنامه در پژوهش سینگر و همکاران دارای آلفای ۰,۷۵ بوده است. در پژوهش دیگر تحت عنوان تدوین مدل تعاملی نظارت والدین و هم‌نشینی با همسالان منحرف در پرخاشگری نوجوانان خانواده‌های نظامی توسط احمدی و دیگران (۱۳۹۳) ۰,۷۳ بوده است. در تحقیق حاضر با توجه به موضوع و هدف پرسشنامه، نظارت والدین سینگر با اضافه کردن چند سؤال جدید جهت سنجش میزان نظارت از سوی والدین انتخاب شد؛ همچنین میزان پایایی با استفاده از آلفای کرون باخ انجام شده که این میزان برای پرسشنامه نظارت والدین ۰,۶۲۵ بوده است که در حد قابل قبول و خوب بوده است.

پرسشنامه روابط با همسالان شاخص روابط با همسالان (IPR) توسط والتر دبیلو. هادسون در سال (۱۹۹۲) ساخته و از ۲۵ گویه تشکیل شده است که به منظور سنجش روابط و مشکلات با همسالان به کار می‌رود. نمره‌گذاری پرسشنامه به صورت طیف لیکرت ۷ نقطه‌ای است که برای گزینه‌های «هرگز»، «خیلی به ندرت»، «کمی»، «گاهی اوقات»، «اغلب اوقات»، «تقریباً اکثر اوقات» و «همیشه» به ترتیب امتیازات ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶ و ۷ در نظر گرفته می‌شود. این مقیاس دارای آلفای ۰/۹۴ است که نشان‌دهنده ثبات درونی عالی و خطای استاندارد عالی (پایین) ۰/۴۴ است. این مقیاس روایی عالی از طریق مقایسه با گروه‌های شناخته شده دارد، به این صورت که می‌تواند از نظر آماری تفاوت معناداری را بین مددجویانی که طبق اظهار خودشان و درمانگران مشکلات ارتباطی با همسالان دارند و گروهی که مشکلات ارتباطی با همسالان ندارند، نشان دهد (هادسون، ۱۹۹۲). همچنین میزان پایایی با استفاده از نرم‌افزار جامع آماری، آزمون آلفای کرون باخ انجام شده که این میزان برای پرسشنامه مشکلات روابط با همسالان ۰/۷۹۳ بوده که در حد قابل قبول و خوب به دست آمده است.

پرسشنامه رفتارهای پرخطر، پرسشنامه مقیاس خطرپذیری نوجوانان ایرانی دارای ۳۸ سؤال بوده و هدف آن سنجش میزان خطرپذیری در نوجوانان از ابعاد مختلف (گرایش به مواد مخدر، گرایش به الکل، گرایش به سیگار، گرایش به خشونت، گرایش به رابطه و رفتار جنسی، گرایش به رابطه با جنس مخالف، گرایش به رانندگی خطرناک است که برای شهر بیرجند با توجه به اولویت موضوع ۴ مورد یعنی گرایش به رابطه با جنس مخالف، گرایش به سیگار، گرایش به رابطه و رفتار جنسی و گرایش به مواد مخدر و روان گردان در نظر گرفته شد. شیوه نمره‌دهی پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت پنج گزینه‌ای بوده است، در پژوهش زاده محمدی و همکاران (۱۳۹۰) روایی سازه این مقیاس مورد ارزیابی قرار گرفت. تحلیل عاملی اکتشافی با مؤلفه‌های اصلی نشان داد که این پرسشنامه مقیاسی هفت بعدی است که ۶۴/۸۴ درصد واریانس خطرپذیری را تبیین می‌کند. میزان آلفای کرون باخ برای کل مقیاس ۰/۹۴ و برای خرده مقیاس‌های آن در دامنه ۰/۹۳ تا ۰/۷۴ قرار داشت که بیانگر پایایی خوب این مقیاس است. میزان پایایی این پرسشنامه در تحقیق حاضر برابر با ۰/۷۵ که در حد خوب و قابل قبول بوده است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

بر اساس یافته‌های پرسشنامه‌های پر شده توسط دانش آموزان، نتایج ذیل در دو بخش توصیفی و استنباطی آمده است.

فراوانی گروه نمونه بر اساس رشته تحصیلی، سن و تحصیلات پدر و مادر

رشته تحصیلی	فراوانی	درصد	میزان تحصیلات	پدر درصد	مادر درصد	سن	پدر درصد	مادر درصد
علوم ریاضی	۴۸	۱۸.۶	بی‌سواد	۶۶	۷۰	کمتر از ۳۰ سال	۸	۴
علوم انسانی	۶۷	۲۶.۰	ابتدایی	۱۷.۸	۱۴.۷	بین ۳۱ تا ۴۵ سال	۱۵.۱	۲۶.۷
علوم تجربی	۴۸	۱۸.۶	راهنمایی	۱۷.۸	۲۲.۵	بین ۴۶ تا ۶۰ سال	۴۸.۱	۴۰.۷
حسابداری	۳۴	۱۳.۲	دیپلم	۱۷.۸	۲۰.۹	بین ۶۱ تا ۷۵ سال	۱۴.۷	۹.۳
امور اداری و مالی	۱۴	۵.۴	فوق دیپلم	۱۵.۱	۱۴.۷	بالا تر از ۷۶ سال	۱.۶	۱.۲
کارودانش	۲۲	۸.۵	لیسانس	۱۱.۶	۸.۹	جمع	۸۰.۲	۷۸.۳
جمع	۲۳۳	۹۰.۳	فوق لیسانس	۳.۹	۲.۳	داده‌های بی‌پاسخ	۱۹.۸	۲۱.۷
داده‌های بی‌پاسخ	۲۵	۹.۷	دکتری	۰.۴	۱.۲	جمع کل	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰
جمع کل	۲۵۸	۱۰۰.۰	حوزوی	۲.۷	۱.۶			
			جمع	۹۳.۸	۹۳.۸			
			داده‌های بی‌پاسخ	۶.۲	۶.۲			
			جمع کل	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰			

توجه به جدول بالا از تعداد ۲۵۸ نفر پاسخ‌دهنده به پرسشنامه‌های پژوهش، ۱۸.۶ درصد رشته علوم ریاضی، ۲۶ درصد علوم انسانی، ۱۸.۶ درصد علوم تجربی، ۱۳.۲ درصد حسابداری، ۵.۴ درصد امور اداری و مالی و ۸.۵ درصد نیز کارودانش بوده‌اند که از این تعداد ۹.۷ درصد نیز به این گزینه پاسخی نداده‌اند؛ بنابراین بیشترین آمار پاسخ‌دهندگان در رشته علوم انسانی و سپس ریاضی و تجربی قرار دارند. همچنین میزان تحصیلات پدر دانش آموزان پاسخ‌دهنده بیشتر در رده تحصیلات ابتدایی، راهنمایی و دیپلم با ۱۷.۸ درصد قرار دارد و تحصیلات مادر دانش آموزان بیشتر شامل راهنمایی با ۲۲.۵ درصد و دیپلم ۲۰.۹ درصد است؛ و در مورد سن پدر و مادر بیشترین فراوانی در رده سنی ۴۶ تا ۶۰ سال قرار دارد

که برای پدران با فروانی ۱۲۴ و درصد ۴۸,۱ و برای مادران با فروانی ۱۰۵ و درصد ۴۰,۷ بوده است.

بررسی نرمال بودن داده‌های پژوهش (کشیدگی و چولگی)

متغیرها	کشیدگی	چولگی
نظارت والدینی	۸۱۴	۰,۴۵۱
روابط با همسالان	-۸۰۲	-۰,۳۷۷
رفتارهای پرخطر	۱۰۲۰	-۰,۱۶۱

مقدار چولگی مشاهده شده برای متغیر نظارت والدین برابر ۰,۴۵۱، برای روابط با همسالان ۰,۳۷۷، برای دل‌بستگی به پدر ۰,۱۶۱، و در بازه (۲,۲-) قرار دارد؛ یعنی از لحاظ کجی متغیرهای بیان شده نرمال بوده و توزیع آن متقارن است. مقدار کشیدگی نیز در همه متغیرها با توجه به جدول بالا در بازه (۲,۲-) قرار دارد. این نشان می‌دهد که توزیع متغیر از کشیدگی نرمال برخوردار است.

جدول پیرسون: روابط بین متغیرهای خطرپذیر

	گرایش به مواد مخدر و روان گردان	گرایش به جنس مخالف	سیگار	روابط یا رفتار جنسی
گرایش به مواد مخدر و روان گردان	۱	۰,۲۱۵*	۰,۲۰۲*	۰,۵۷۱**
		۰,۰۳۰	۰,۰۴۰	۰,۰۰۰
		۲۵۸	۲۵۸	۲۵۸
گرایش به جنس مخالف		۱	-۰,۱۳۷	-۰,۱۹۶
			۰,۲۰۷	۰,۰۶۱
			۲۵۸	۲۵۸
سیگار			۱	۰,۲۲۶*
				۰,۰۲۸
				۲۵۸

۱				ضریب همبستگی پیرسون	روابط یا رفتار جنسی
				معنی‌داری	
				تعداد	

برای بررسی هم‌وقوعی رفتارهای پرخطر از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است که بیشترین رابطه با ضریب ۰,۵۷۱ و معنی‌داری ۰,۰۰۰ بین گرایش به مواد مخدر و رفتارهای جنسی دیده می‌شود. با توجه به جدول، رابطه متقابل بین همه موارد برقرار است.

جدول نتایج رگرسیون نظارت والدینی و روابط با همسالان پیش‌بینی کننده رفتارهای پرخطر

نظارت والدین									
مقدار/£	ضرایب استاندارد	ضرایب غیر استاندارد		مقدار F	سطح معنی داری	ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین (r ²)	R	
	بتا	مقدار B	خطای استاندارد						
۰.۱۵۵	۱.۴۳۶	۰.۸۹	۰.۸۳	۲۰.۳۴	۰.۱۵۵	۰.۴۴	۰.۸۸	۰.۸۹	گرایش به مواد مخدر و روان گردان
۳.۴۹۳	۰.۲۱۴	۰.۸۲	۰.۲۸۷	۱۲.۱۹۸	۰.۰۱	۰.۴۲	۰.۴۶	۰.۲۱۴	گرایش به جنس مخالف
- ۳.۴۷۴	-۰.۲۱۳	۰.۹۳	-۰.۳۲۲	۱۲.۰۶۸	۰.۰۱	۰.۴۲	۰.۴۵	۰.۲۱۳	سیگار
۳.۵۴۵	۰.۲۰۴	۰.۷۸	۰.۲۵۴	۱۲.۱۰۵	۰.۰۳	۰.۴۲	۰.۴۱	۰.۲۰۵	روابط یا رفتار جنسی
روابط با همسالان									
مقدار/£	ضرایب استاندارد	ضرایب غیر استاندارد		مقدار F	سطح معنی داری	ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین (r ²)	R	
	بتا	مقدار B	خطای استاندارد						
۳.۵۴۸	۰.۲۱۸	۰.۷۵	۰.۲۴۸	۱۲.۴۵۸	۰.۰۱۴	۰.۴۱	۰.۴۵	۰.۲۱۵	گرایش به مواد

ورود به بزرگسالی و همراه با تغییرات جسمی، فکری و روحی است. ممکن است به علت تغییرات هورمونی وسیعی که در این دوره اتفاق می‌افتد، تغییر در خلق‌وخو و رفتار و... نیز دیده شود. نوجوانان در این دوره بشدت نیاز به توجه و حمایت دارند تا از رفتارهای پرخطر در امان بمانند.

دلایل زیاد دیگری به رفتارهای پرخطر در طول دوره نوجوانی منجر می‌شود؛ مانند، خانواده، فشارهایی وارده از طرف مدرسه، گروه همسالان، عوامل روان‌شناختی و ... که در این پژوهش به بررسی نقش نظارتی والدین و رابط با همسالان پرداخته شد و در نتیجه هر دو مورد می‌توانند در کاهش رفتارهای خطرآفرین مؤثر واقع شوند؛ بنابراین مهارت والدین در کنترل رفتارها و ایجاد حس همدلی و مراقبه در آنان و همچنین انتخاب با نظارت و شایسته گروه همسالان می‌تواند در این مورد تأثیرگذار باشد.

نتایج این پژوهش با مطالعات احمدی و همکاران (۱۳۹۲)، نظری، امینی منش، شاهینی (۱۳۹۲)؛ خسروی، کیان منش، بنی‌جمالی و نیک منش (۱۳۸۶)؛ اصغری، صادقی، قاسمی و درگاهی (۱۳۹۴) عزیززاده محمدی، احمدآبادی (۱۳۸۷) درگاهی، اعیادی، شاکرمی و قاسم‌زاده (۱۳۹۴)، خدادادی سنگده، احمدی، محسن زاده و خان‌زاده (۱۳۸۰) در مورد نقش نظارت والدین و روابط با همسالان در رفتارهای پرخطر و یا بزه‌کاری نوجوانان همسو است و در مورد منابع خارجی با مطالعات ریس^۱ (۲۰۰۸) که به‌طور مثال به کیفیت دل‌بستگی، نظارت والدین و روابط با همسالان به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده رفتارهای پرخطر در میان نوجوانان اقلیت قومی پرداخته و همچنین فوشی و جکسون^۲ (۱۹۹۸) که رابطه بین دو بعد رفتار والدین و درگیری نوجوان در رفتارهای مرتبط با خشونت را بررسی کردند و سیلور و دایرکت^۳ (۲۰۱۵)، گائو^۴ (۲۰۱۳)، اسلوسکی^۵ (۲۰۱۰)، همه به‌نوعی رفتارهای پرخطر را با نقش همسالان و والدینی مورد بررسی قرار دادند.

۱- Reese

۲- Jackson, Foshee

۳- sevier & Direct

۴- Gao

۵- Slusky

از تمامی مباحث یادشده این نتیجه حاصل می‌شود که حضور والدین در منزل و روابط دوستانه و همدلی با فرزندان و روابط با همسالان چه برای دختران و پسران می‌تواند به میزان‌های مساوی بر روی رفتارهای پرخطر تأثیرگذار باشد و نباید این مسائل فقط برای جنس پسر بررسی شود؛ احساس نیاز آن باید برای والدین و جامعه به نسبت مساوی در دختران نیز پسران نیز مورد تأکید قرار گیرد.

کتاب‌نامه

- بیابان گر، اسماعیل، (۱۳۸۴)، «روانشناسی نوجوانان»، تهران، نشر فرهنگ اسلامی.
- جوادی، محمدحسین، (۱۳۸۳)، «مقایسه عملکرد خانواده‌های نوجوانان بزهکار و عادی»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده علوم اجتماعی، تهران.
- رقیبی، مهوش، (۱۳۸۱)، «بررسی همه‌گیرشناسی موارد اقدام به خودکشی و خودکشی موفق در استان سیستان و بلوچستان، مجله علوم انسانی دانشگاه سیستان و بلوچستان»، ویژه‌نامه علوم تربیتی و روان‌شناسی (۳)، ۲۱۷.
- سراج زاده، سید حسین، (۱۳۸۰)، «پژوهش‌های پیمایشی در شیوع شناسی مصرف مواد مخدر و اعتیاد»، مجموعه مقالات اولین همایش ملی آسیب‌های اجتماعی در ایران، ج. ۲: اعتیاد و قاچاق مواد مخدر، تهران: انجمن جامعه‌شناسی ایران.
- سیف، سوسن، (۱۳۷۸)، «خانواده و اعتیاد، مجموعه مقالات همایش علمی کاربردی اعتیاد و خانواده»، دانشگاه الزهرا و ستاد مبارزه با مواد مخدر، تهران.
- صدیق سروستانی، رحمت اله، (۱۳۸۲)، «بررسی عوامل خطر ساز در آلودگی نوجوانان و جوانان ایرانی به سوء مصرف مواد»، نامه علوم اجتماعی، ۱۱(۳).
- علی زاده محمدی، احمدآبادی، زهرا (۱۳۸۷)، هم وقوعی رفتارهای پرخطر در بین نوجوانان دبیرستان شهر تهران، سال چهارم، فصلنامه خانواده پژوهی.
- Ashbywill, T. Gibbons, X. Gerrard, M. Murry, V.M.B. Brody, G.H., ۲۰۰۳, " Family Communication and Religiosity Related to substance Use and Sexual Behavior in early adolescence: A Test for Pathways self control and Prototype Perceptions". Psychology of Addictive Behaviors, Vol ۱۰(۴).
- Brendgen, M. Vitaro, F. Bukowski, W. M., ۲۰۰۰, "Stability and variability of adolescents affiliation with delinquent friends: predictors and consequences". Social development, ۹(۲), ۲۰۵-۲۲۵.
- Chen JI, Kennedy CM. "Television viewing and children's health". J Soc Pediatr Nurs ۲۰۰۱، ۶(۱): ۳۵-۳۸
- Demuth, S. & Brown, S.L., ۲۰۰۴, "Family structure, family processes, and adolescent delinquency: the significance of parental absence versus parental gender". Journal of research in crime and delinquency, ۴۱(۱), ۵۸-۸۱.
- DiClemente, R., 2001, "Parental Monitoring: Association With Adolescents Risk Behaviors. Pediatrics", 107, 6, 1363-1368.

- Godin G, Kok G, 1996, " **The theory of panned behavior: A review of its applications to health-related behaviors**". American Journal of Health Promotin;11:87-97.
- Jost,G.F,۲۰۰۳, " Juvenile delinquency in Japan: Reconsidering the Crisis". Is ted. Boston: Brils Japanese studies library.
- Romero,A.J.&. Ruiz,M,۲۰۰۷, "Does Family's lead to Increased Parental Monitoring? Protective factors for Coping with Risky Behaviors". Journal of Child and Family Studies,.۱۶,۱۴۳-۱۵۴
- Santrock J.W,۲۰۰۵, "Adolescence. The McGraw. Hill Companies". www. Mhhe.com/santrockalo
- Sugar ,M,۱۹۹۳, Female Adolescent Develoment. Brunner/ Mazel.INC.
- Wood, J. T,۱۹۹۸, « Interpersonal Communication: Everyday Encounters", Wadsworth Publishing Company, ۲ed.
- Zahn,M.A,۲۰۰۹, " The Delinquent Girl.Ist ed. Philadelphia", Temple University Press.